

PHILIP ROTH

19 Mart 1933'te New Jersey'in Newark kentinde doğan Philip Roth, Bucknell Üniversitesi'ni bitirdikten sonra Chicago Üniversitesi'nde yüksek lisans öğrenimi görmüştür. Ardından Chicago'da İngiliz Edebiyatı, Iowa ve Princeton Üniversitelerinde yaratıcı yazarlık dersleri vermeye başlar. 1959'da, altı öyküsünü bir araya getirdiği ilk kitabı *Goodbye, Columbus* [Kucak Dolusu, Çev. Ülkü Tamer, Sander Yay., 1971] yayımlanır. ABD'li Yahudilerin yaşamını son derece kişisel, keskin ve ironik bir dille tasvir ettiği bu kitapla Roth, 1960'ta Ulusal Kitap Ödülü'nü alır. Ardından iki roman yazar: 1962 tarihli *Letting Go* [Libby, Çev. Seçkin Selvi, Sander Yay., 1973] ve 1967'de yayımlanan *When She Was Good*. fiöhret, 1969'da, ABD'nin nezih edebiyat çevrelerini karıştıran *Portnoy's Complaint* [Portnoy'un Feryadı, Çev. Özden Arıkan, Ayrıntı Yay., 1999] ile gelir. Bilinç akışı tekniğinde eşsiz bir monolog olarak nitelenen bu eser, çağdaş Amerikan edebiyatının en komik, en unutulmaz karakterlerinden birini yaratmıştır. 1972'de Ernest Lehman tarafından aynı adla sinemaya uyarlanan *Portnoy*'dan sonraki kitaplarında Roth, hep değişik anlatım teknikleri dener, her seferinde değişik konulara el atar ama anatomalarından ya da "takıntıları"ndan hiç uzaklaşmaz: Yahudi olmak, erkek olmak, bir ananın oğlu olmak, aydın olmak. Bütün bunlardan doğan her türlü marazlilikle uğraşmaya da devam eder.

The Breast'i (1972) Kafka'ya bir nazire olarak yazar; ancak onun kahramanı, hamamböceğine değil, dev bir memeye dönüşmektedir [Meme, Çev. Seçkin Selvi, Sander Yay., tarihsiz]. *Portnoy*'u hatırlatan *My Life As a Man* ile başladığı "Zuckerman" serisinde (*The Ghost Writer*, *Zuckerman Unbound*, *The Anatomy Lesson*) "erkeklik" meseleleri ile uğraşmaya devam eder ve serinin son kitabı *The Counter life* ile 1987 Ulusal Kitap Eleştirmenleri Çevresi Ödülü'nü alır. Çoğu romanı otobiyografik nitelikler taşıyan Roth, 1988'de *The Facts* ile bu kez "adı konmuş" bir otobiyografi kaleme alır. Minimalist bir kitap olarak nitelenen *Deception*'da (1990) [Aldatma, Çev. Didem Hızkan, Ayrıntı Yay., 2001] "aldatma" konusunu, rahatsız edici olmaktan sakınmayarak, acımasız bir içtenlikle işler. 1991'de Ulusal Kitap Eleştirmenleri Çevresi Ödülü'nü ona bir kez daha kazandıran *Patrimony*'de, aile mirası olan kültür ile bireyin kendi entelektüel gelişimi içinde yöneldiği kültür arasındaki çatışmayı, son derece dokunaklı bir dille inceler ve Adam Phillips'in deyişiyle, "Kendi seçtiği babalarının, Freud ile Kafka'nın, uğruna reddetmiş olduğu babasıyla" barışır. Vietnam sonrası dönemi anlattığı *American Pastoral* (1997) [Pastoral Amerika, Çev. Orhan Yılmaz, Ayrıntı Yay., 2008] ile 1998'de Pulitzer Ödülü'nü alır. *The Dying Animal*'da (2001) [Ölen Hayvan, Çev. N. Can Kantarcı, Ayrıntı Yay., 2007] erotik zevklerin peşinde koşmaya ant içerek eşini ve oğlunu terk eden bir akademisyeni konu eder.

Son derece üretken bir yazar olan Roth, *I Married a Communist*'te (1998) [Bir Komünistle Evlendim, Çev. Orhan Yılmaz, Ayrıntı Yay., 2004] Amerikan yaşamının trajik bir kesitini yine o keskin mizahıyla ele alarak McCarthy dönemini sorgulamıştır. Birbirinin muhbirini durumuna düşen bir karı kocanın hikâyesini, Zuckerman serisinin kahramanının gençlik yıllarına yerleştirerek Nathan Zuckerman'ın gözüyle anlatmıştır. *Pastoral Amerika*'yla başlayıp, *Bir Komünistle Evlendim*'le devam eden üçlemeyi tamamlayan *The Human Stain*, 2001 yılında yayımlanır. Saygın bir edebiyat profesörünün ırkçılık suçlamasıyla istifaya zorlandığı bu romanda, Roth yirminci yüzyılın ikinci yarısında Amerika'nın ruh haliele ilgili derin soruşturmasını sürdürür.

Roth'un, büyük bölümü kitaplaştırılmamış çok sayıda öyküsü, deneme ve eleştiri yazısı da bulunmaktadır.

Ayrıntı: 586
Edebiyat dizisi: 174

İnsan Lekesi
Philip Roth

Kitabın Özgün Adı
The Human Stain

İngilizce'den Çeviren
Şuzan Aral Akçora

Yayıma Hazırlayan
Aslı Güneş

Düzeltilen
Hüseyin Kıran

© 2000 by Philip Roth

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak İllüstrasyonu
Asuman Ercan

Kapak Tasarımı
Arslan Kabraman

Kapak Düzeni
Gökçe Alper

Dizgi
Esin Taşan

Baskı

Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No.: 244
Topkapı/İst. Tel.: (0212) 612 31 85
Sertifika No.: 12156

Birinci Basım 2011
Baskı Adedi 2000

ISBN 978-975-539-610-1
Sertifika No.: 10704

AYRINTI YAYINLARI

Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No.: 3 Cağaloğlu - İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

Philip Roth
İnsan Lekesi

EDEBİYAT DİZİSİ

GÜLÜNESİ AŞKLAR/*Milan Kundera* ✦ KALECİNİN PENALTI ANINDAKİ ENDİŞESİ/*Peter Handke* ✦ YÜZBAŞI VE KADINLAR TABURU/*Mario Vargas Llosa* ✦ BİZ/Y*engeni Zamyatin* ✦ KESİK BİR BAŞ/*Iris Murdoch* ✦ YENİ TANRILAR/*Alberto Vasquez-Figueroa* ✦ İNFAZA ÇAĞRI/*Vladimir Nabokov* ✦ EVET AMA, BİR LOKOMOTİF BUNU YAPABİLİR Mİ BAKALIM?/*Woody Allen* ✦ ÇALI HOROZU/*Michel Tournier* ✦ BANYO/*Jean-Philippe Toussaint* ✦ BALKON/*Jean Genet* ✦ GÜNEŞ İMPARATORLUĞU/*J.G. Ballard* ✦ BEYAZ ZENCİLER/*Ingvar Ambjörnson* ✦ SİYAH MADONNA/*Doris Lessing* ✦ KAPANDA ÜÇ KAPLAN/*G. Cabrera Infante* ✦ ZAMANIN KIYISINDAKİ KADIN/*Marge Piercy* ✦ ANARŞİNİN KISA YAZI/*Hans Magnus Enzensberger* ✦ FOTOĞRAF MAKİNESİ/*Jean-Philippe Toussaint* ✦ GÜLÜN GÜNLÜĞÜ/*Ursula K. LeGuin* ✦ HOTEL DU LAC/*Anita Brookner* ✦ AZIZLER ve ALİMLER/*Terry Eagleton* ✦ VEDA YEMEĞİ/*Michel Tournier* ✦ ORLANDO/*Virginia Woolf* ✦ UTAŇÇ BİTTİ/*Anja Meulenbelt* ✦ YAKIN GELECEĞİN MİTOSLARI/*J. G. Ballard* ✦ KARANLIĞIN SOL ELİ/*Ursula K. LeGuin* ✦ AÇ/*Iris Murdoch* ✦ WATT/*Samuel Beckett* ✦ EKOTOPYA/*Ernest Callenbach* ✦ GECEYİ ANLAT BANA/*Djuna Barnes* ✦ İNSAN POSTUNA BÜRÜNMÜŞ KÖPEK/*Ingvar Ambjörnson* ✦ CUMA/*Michel Tournier* ✦ AFRODİTİN BAŞKALDIRISI/*Lawrence Durrell* ✦ GÜNDELİK MUTLULUĞA ALIŞMA/*Anja Meulenbelt* ✦ MURPHY/*Samuel Beckett* ✦ MASAL MASAL İÇİNDE/*Khimaira/John Barth* ✦ ZEN VE MOTOSİKLET BAKIM SANATI/*Robert M. Pirsig* ✦ PARFÜMÜN DANSI/*Tom Robbins* ✦ SINIRSIZ RÜYALAR DİYARI/*J. G. Ballard* ✦ FRANSTZ TEĞMENİN KADINI/*John Fowles* ✦ BEYAZ OTEL/*D.M. Thomas* ✦ MYRA/*Gore Vidal* ✦ DALGALAR/*Virginia Woolf* ✦ ATLANTİK ÖTESİ/*Witold Gombrowicz* ✦ HAYRANLIK/*Anja Meulenbelt* ✦ FERDYDURKE/*Witold Gombrowicz* ✦ MELEKLER ZAMANI/*Iris Murdoch* ✦ PAULİNA 1880/*Pierre Jean Joue* ✦ EŞEKARISI FABRİKASI/*Iain Banks* ✦ ROCK LANETI/*Iain Banks* ✦ KAYIP ZAMAN/*Anja Meulenbelt* ✦ SENİ İÇİME GÖMDÜM/*Andrew Jolly* ✦ BAŞTAN ÇIKARICININ GÜNLÜĞÜ/*Søren Kierkegaard* ✦ KONFİDENZ/*Ariel Dorfman* ✦ ALTIN DAMLA/*Michel Tournier* ✦ BİR GARIP VAKA: MATMAZEL P./*Brian O'Doherty* ✦ NIETZSCHE AĞLADIĞINDA/*Irvin D. Yalom* ✦ KIZILAÇAĞLAR KRALI/*Michel Tournier* ✦ AİLEDE BİR ÖLÜM/*James Agee* ✦ KUTSAL BÖLGE/*Carlos Fuentes* ✦ KALPSİZ AMANDA/*Jurek Becker* ✦ 62-MAKET SETİ/*Julio Cortázar* ✦ ÇARPIŞMA/*J.G. Ballard* ✦ ÜCLEME-Molloy-Malone Ölüyor-Adlandırılmayan/*Samuel Beckett* ✦ DUR BİR MOLA VER/*Tom Robbins* ✦ HIRSIZIN GÜNLÜĞÜ/*Jean Genet* ✦ KÜÇÜK DEĞİŞİMLER/*Marge Piercy* ✦ LİLA/*Robert M. Pirsig* ✦ ERGİNLİK YAŞI/*Michel Leiris* ✦ AŞKSIZ İLİŞKİLER/*Samuel Beckett* ✦ ESİRGEYEN ÇÖKYÜZÜ/*Paul Bowles* ✦ YALANCI JAKOB/*Jurek Becker* ✦ DIVAN/*Irvin D. Yalom* ✦ PORNOGRAFI/*Witold Gombrowicz* ✦ MERCIER İLE CAMIER/*Samuel Beckett* ✦ BİR ERKEĞE NASIL TECAVÜZ EDİLİR?/*Märta Tikkanen* ✦ BENDENİZ VE MARCO POLO/*Paul Griffiths* ✦ DOĞMAMIŞ KRİSTOF/*Carlos Fuentes* ✦ RÜYA SAKİMLERİ/*Iris Murdoch* ✦ İÇ İÇİN METİNLER ve Uzun Öyküler/*Samuel Beckett* ✦ DUYGU YOLCULUĞU/*Laurence Sterne* ✦ BETTY BLUE/*Philippe Djian* ✦ AÇAÇKAKAN/*Tom Robbins* ✦ ANARŞİST/*Tristan Hawkins* ✦ BAKAKA/*Witold Gombrowicz* ✦ PORTNOY'UN FERYADI/*Philip Roth* ✦ 10° BÖLÜMDE DÜNYA TARİHİ/*Julian Barnes* ✦ SUNİ TENEFFÜS/*Ricardo Piglia* ✦ MANŞ ÖTESİ/*Julian Barnes* ✦ ADA/*Aldous Huxley* ✦ GÜLÜN MUCİZESİ/*Jean Genet* ✦ MÖSYÖ/*Jean-Philippe Toussaint* ✦ ÇİÇEKLERİN MERYEM ANASI/*Jean Genet* ✦ BAŞUCU OĞLANI/*Alison Fell* ✦ YARATIK/*John Fowles* ✦ SENİ SEVMİYORUM/*Julian Barnes* ✦ ZENCİLER/*Jean Genet* ✦ TÜNEL/*Ernesto Sabato* ✦ KARA PRENS/*Iris Murdoch* ✦ KARNINDAN KONUŞANIN ÖYKÜSÜ/*Pauline Melville* ✦ TANRININ AĞZINDAN EVRENİN HİKAYESİ/*Franco Ferrucci* ✦ HAYATIN VE AŞKIN YASALARI/*Connie Palmen* ✦ KAHRAMANLAR VE MEZARLAR/*Ernesto Sabato* ✦ KAYNAK VE ÇALI/*Michel Tournier* ✦ CENNETE BİR KOŞU/*J.G. Ballard* ✦ DİŞİ ADAM/*Joanna Russ* ✦ FLAUBERTİN PAPAĞANI/*Julian Barnes* ✦ ALDATMA/*Philip Roth* ✦ KOKAİN GECELERİ/*J.G. Ballard* ✦ ACABA NASIL?/*Samuel Beckett* ✦ MANTISSA/*John Fowles* ✦ KOLEKSİYONCU/*John Fowles* ✦ BENJAMİN: DAR GEÇTİTKİ AYDIN/*Jay Parini* ✦ METEORLAR/*Michel Tournier* ✦ ARKADAŞLIK/*Connie Palmen* ✦ AŞK VESAİRE/*Julian Barnes* ✦ SİRİUSTAN GELEN KURBAÇA/*Tom Robbins* ✦ BAYAN GULLİVER CÜCELER ÜLKESİNDE/*Alison Fell* ✦ GELECEKTEN ANILAR/*William Morris* ✦ BENİMLE TANIŞMADAN ÖNCE/*Julian Barnes* ✦ İNGİLTERE İNGİLTERE'YE KARŞI/*Julian Barnes* ✦ İYİ İŞ/*David Lodge* ✦ YİTİK RUHLAR İRMAĞI/*Connie Palmen* ✦ TERAPİ/*David Lodge* ✦ ÖLÜRKEN/*Jim Crace* ✦ GÜZELLİK HIRSIZLARI/*Pascal Bruckner* ✦ SÜPER KENT/*J.G. Ballard* ✦ SİSKA BACAKLAR/*Tom Robbins* ✦ BETON ADA/*J.G. Ballard* ✦ İLK AŞK, SON TÖRENLER/*Ian McEwan* ✦ GILLES İLE JEANNE/*Michel Tournier* ✦ BİR KOMÜNİSTLE EVLENDİM/*Philip Roth* ✦ KIZILDERİLİNİN ŞARKISI/*James Welc* ✦ SINEMA MÜDAVİMİ/*Walker Percy* ✦ KARANLIKLARIN EFENDİSİ/*Ernesto Sabato* ✦ METROLAND/*Julian Barnes* ✦ BİZİ NEDEN TERK ETTİN SAYIN BAŞKAN?/*François Vigouroux* ✦ DÜŞÜNCE BALONLARI/*David Lodge*

➤ MİLENYUM İNSANLARI/J.G. Ballard ➤ MÜNECCİM KRALLAR/M. Tournier ➤ BEYAZDAKİ KARA/Maggie Gee ➤ KAYBOLUŞ/G. Perc ➤ HINÇ AYLARI/P. Bruckner ➤ LİMON MASASI/J. Barnes ➤ BÜYÜCÜ/J. Fowles ➤ GÜNDOĞUMUNA YOLCULUK/J. Barnes ➤ OKLUKIRPI/J. Barnes ➤ FISKADORO/D. Johnson ➤ HAYALETLERİN GÖÇÜ/P. Melville ➤ ÖLEN HAYVAN/P. Roth ➤ SICAK ÜLKELERDEN DÖNEN VAHŞİ SAKATLAR/Tom Robbins ➤ PASTORAL AMERİKA/P. Roth ➤ ABANOZ KULE/J. Fowles ➤ ARTHUR VE GEORGE/J. Barnes ➤ VAHŞET SERGİSİ/J. G. Ballard ➤ VİLLA MEÇHUL/Tom Robbins ➤ ASKER GRAMAFONU NASIL TAMİR EDER?/Saša Stanišić ➤ FARMAKON/Dirk Wittenborn ➤ NE KADAR İLERİ GİDEBİLİRSİN/D. Lodge ➤ GERİYE UÇAN YABAN ÖRDEKLERİ/T. Robbins ➤ BİR SAHTEKÂR OLARAK HAYATIM/P. Carey ➤ İNTERNETTE BALIK AVLAMAK/Nasreen AKHTAR ➤ LANCELOT/Walker Percy ➤ ÖLÜ BİR DİLDE AŞK/Lee Siegel ➤ VAHŞİ İNSANLAR/Dirk Wittenborn ➤ GÜNEŞİ DURDURACAGIZ/F. Bouillot ➤ SHYLOCK OPERASYONU/Philip Roth ➤ KAYBEDENLERİN BELLEĞİ/Michel Ragon ➤ SAVAŞ ARTIĞI/Ha Jin ➤ YAZAR, YAZAR/D. Lodge ➤ B, BİRA/Tom Robbins ➤ BABAMIN KİTABI/Urs Widmer ➤ RÜZGARIN ON İKİ KÖŞESİ/Ursula K. Le Guin ➤ EVE YÜZMEK/Rolf Lappert

OEDIPUS:
Arındırma ayini nedir?
Nasıl yapılacaktır?

CREON:
Bir adamı sürgüne göndererek,
Ya da kanın kefaretinin kanla ödenmesiyle...
—Sophocles, *Kral Oedipus*

Herkes Biliyor

1998 yazında, iki yıl önceki emekliliğine kadar, yakınlardaki At-hena Üniversitesi'nde yirmi küsur yıl klasik eserler profesörü olarak çalışmış, ayrıca on altı yıldan fazla fakülte dekanlığı yapmış, yetmiş bir yaşındaki komşum Coleman Silk, bana, üniversitede çalışsan otuz dört yaşındaki bir temizlikçi kadınla ilişki yaşamakta olduğunu itiraf etti. Kadın, haftada iki kez köy postanesini de temizliyordu. Gri tahta kaplamalı, küçük bir kulübe olan bu bina, sanki ta 1930'larda Oklahomalı bir aileyi Toz Çanağı'nın rüzgârlarından korumuşçasına, benzin istasyonu ile bakkal dükkânının karşısında, tek başına ve hüzünle durur, bu dağ kasabasının ticaret merkezini oluşturan iki yolun kesişme noktasında, Amerikan bayrağını dalgalandırır.

Coleman kadını ilk kez, bir gün geç vakit, kapanış saatinden birkaç dakika önce, mektuplarını almaya gittiğinde, postanenin yerlerini silerken görmüştü. Zayıf, uzun boylu, kemikli bir kadındı bu ve kırılmakta olan sarı saçları atkuyruğu şeklinde sıkıca bağlanmıştı. Sert kalıplı yüz hatlarıyla genellikle New England'ın ilk haşın zamanlarında cefa çeken, kiliseye bağlı, çalışkan ev kadınlarını ve o zamanlara hâkim olan ahlak anlayışının içine hapsolmuş, ona itaat eden ciddi koloni kadınlarını andırıyordu. Adı Faunia Farley'ydi; çektiği acıları hiçbir şey gizlemeyen ve engin bir yalnızlığı anlatan o ifadesiz, kemik gibi yüzünün arkasında saklı tutuyordu. Faunia, kirasını ödeyebilmek için süt sağmaya yardım ettiği yerel bir mandıranın odalarından birinde kalıyordu. İki yıl kadar eğitim görmüştü.

Coleman'ın, Faunia Farley ile arasındaki sırrı bana açtığı yaz, Bill Clinton'ın sırrının da her bir aşığılayıcı ve canlı ayrıntısıyla ortaya çıktığı yazdı. Bu sırrın canlılığı, aşığılayıcılığı gibi belirli verilerin keskinliğinden kaynaklanıyordu. *Penthouse*'un eski sayılarından birinde yeni Amerika güzelinin, dizleri üzerinde ve arkadan verdiği ve onu utanç içerisinde tacından feragat edip büyük bir pop yıldızı olmaya zorlayan çıplak pozlarına rastlandığından beri, böyle bir mevsim yaşamamıştık. 98 yazı, New England'da kavurucu bir sıcak ve güneş ışığıyla dolu bir yaz oldu; beyzbolda beyaz bir uzun vuruş ilahıyla kahverengi bir uzun vuruş ilahı arasındaki efsanevi mücadelelenin yazı. Amerika'da devasa bir dindarlık ve saflık furyasının yazı. Ülke güvenliğinin bir numaralı tehdidi komünizm yerini terörizme, terörizm de saksafonculuğa bırakmıştı. Cinsel güç sahibi, genç ruhlu, orta yaşlı bir başkanla atılğan, sevdalı, yirmi bir yaşında bir elemanın Oval Ofis'te, bir araba parkındaki iki ergen çocuk gibi oynaşmaları, Amerika'nın en eski toplumsal tutkusunu, tarihsel olarak belki de en tehlikeli ve yıkıcı zevkini canlandırmıştı: Coşkun bir sofuluk gösterisi. Kongre'de, basında ve iletişim ağlarında, suçlamak, kötölemek ve cezalandırmak için çıldıran erdemli, gösterişçi sürüngenler her yerde olanca güçleriyle ahlak dersi veriyorlardı. Hepsi de 1860'larda evime yakın bir yerlerde yaşamış olan Hawthorne'un mazinin çiçeği burnunda ülkesinde "zulmedici ruh" olarak tanımladığı şeyle dolu ve kasıtlı bir taşkınlık içindeydi. Hepsi de yönetim katından ereksiyonu

kovacak şiddetli arındırma ayinleri uygulamaya hevesliydi; böylece her şeyi Senatör Lieberman'ın on yaşındaki kızının, utangaç babasıyla birlikte yeniden TV seyredebileceği kadar elverişli ve emniyetli bir hale getireceklerdi. Hayır, eğer 1998'i yaşamamışsanız, dindarlık taslamanın ne olduğunu bilemezsiniz. "Bunu Abelard yaptığı zaman, bir daha olmasını önlemek mümkündür" diye yazıyordu sendikalı muhafazakâr köşe yazarı, gazeteci William F. Buckley, başka bir yerde Clinton'ın "uçkuru gevşek şehveti" diye tanımladığı suistimalinin, yüce divan gibi kansız bir biçimde değil, Canon Abelard'a, dini meslektaşı Canon Fulbert'in bıçaklı yoldaşları tarafından, Fulbert'in yeğeni bakire Heloise'i gizlice baştan çıkardığı ve onunla evlendiği için verilen on ikinci yüzyıl cezasıyla en iyi şekilde bertaraf edilebileceğini ima ediyordu. Humeyni'nin Salman Rüşdi'yi ölüme mahkûm eden fetvasından farklı olarak, Buckley'nin ıslah edici hadım cezasına duyduğu özlem, müstakbel uygulayıcısı için parasal bir ödül içermiyordu. Ancak en az Ayetullah'ınki kadar titiz bir ruh tarafından ve en az o kadar yüce idealler adına harekete geçiriliyordu.

Amerika'da çalkantının geri geldiği bir yazdı; şakaların, fa-raziyelerin, kuramlaştırmaların, mübalağaların bitmek bilmediği; insanı çocuklarına yetişkin yaşamını açıklamaya iten ahlaki sorumluluğun, onları yetişkin yaşamı hakkında her türlü yanılama içinde tutmak adına feshedildiği, insanların küçüklüğünün düpedüz utanç verici olduğu, zincirlerinden boşanmış bir iblisin ulusun içine salıverildiği, her iki tarafta da insanların "Neden bu kadar deliyiz?" diye düşündüğü, kadınların ve erkeklerin, sabah uyandıklarında, geceleyin kendilerini gıpta ya da tiksintinin ötesine taşıyan bir uyku halinde, rüyalarında Bill Clinton'un utanmazlığını görmüş olduklarını keşfettikleri yaz. Ben rüyamda devasa bir duvar ilanı gördüm: Beyaz Saray'ı bir ucundan öbür ucuna tıpkı İsa sargısı gibi sarmış ve üzerinde BURADA BİR İNSAN YAŞIYOR yazan bir ilan. Bir milyarıncı kez keşmekeşin, kargaşanın, karışıklığın, berikinin ideolojisinden ve ötekinin ahlak anlayışından daha incelikli olduğunun kanıtlandığı bir yazdı. Bir başkanın penisinin herkesin aklında olduğu ve yaşamın, bütün utanmaz katışıklığıyla bir kez daha Amerika'yı şaşkına çevirdiği yaz.

Cumartesi günleri bazen Coleman Silk bana telefon açar ve akşam yemeğinden sonra, dağın benim oturduğum tarafından evine gelmeye davet ederdi; müzik dinlemek, puanı bir peniye biraz remi oynamak ya da bir iki saat onun oturma odasında oturup biraz kon-yak yudumlamak ve onun için daima haftanın en kötü gecesi olan geceyi geçirmesine yardım etmek için. 1998 yazına kadar iki yıla yakın bir süre burada yalnızdı... Karısı Iris'le dört çocuk yetiştirdiği bu büyük, eski, tahta kaplamalı beyaz evde yalnız... O, sınıflarından birindeki iki öğrencinin kendisine karşı yönelttiği ırkçılık suçlaması konusunda üniversiteyle mücadele etmekle meşgulken, Iris'in kalp krizi geçirerek öldüğü o geceden beri.

Coleman o zamana kadar hemen hemen bütün akademik yaşamı boyunca Athena'da olmuştu; girişken, keskin zekâlı, etkileyici bir biçimde zarif, cazibeli bir büyük şehir erkeği, biraz savaşçı, biraz idareciydi. Genç bir öğretmenken teamüllere aykırı bir biçimde başlattığı Yunanca ve Latince Konuşma Kulübü'nden de görülebileceği gibi, bilgiç Latin ve Yunan profesörü prototipine hiç uymuyordu. Çeviri halindeki eski Yunan edebiyatı üzerine verdiği saygıdeğer inceleme dersi; ki Tanrılar, Kahramanlar ve Mitler anlamında TKM olarak bilinirdi, tam da tavrındaki doğrudan, açıksözlü ve akademik olmayan bir biçimde etkili şeylerden dolayı, öğrenciler arasında popülerdi. "Avrupa edebiyatı nasıl başlar, bilir misiniz?" diye sorardı, ilk derste yoklamayı yaptıktan sonra. "Bir kavgayla. Tüm Avrupa edebiyatı bir kavgadan kaynaklanır." Sonra da kendi *İlyada* kopyasını eline alır ve açılış dizelerini sınıfa okurdu. "İlahi ilham perisi, Aşil'in yıkıcı gazabının şarkısını söyle... İlk kavga ettikleri yerden başla, insanların kralı Agamemnon'la büyük Aşil'in.' Peki, ne için kavga ediyorlar, bu iki azılı, kudretli ruh? Bir bar dalaşı kadar basit bir şey. Bir kadın için kavga ediyorlar. Bir kız, aslında. Babasından çalınan bir kız. Bir savaşta kaçırılan bir kız. *Mia kouri*—şüirde böyle tarif ediliyor. *Mia*, modern Yunanca'da olduğu gibi, belgisiz ön ad 'bir'; *kouri* ya da kız, modern Yunanca'da kız evlat anlamındaki *kori*'ye dönüşüyor. Şimdi, Agamemnon bu kız, karısı Clytemnestra'ya çok daha tercih eder. 'Clytemnestra onun kadar iyi değil' der, 'ne yüz, ne de vücut olarak.' Bu da neden ondan vazgeçmek istemediğini tam olarak ifade ediyor,

öyle değil mi? Aşil, kızın kaçırılmasını çevreleyen koşullar konusunda, kana susamışçasına öfkeli olan tanrı Apollo'yu yatıştırarak için Agamemnon'dan, onu babasına iade etmesini talep edince, Agamemnon reddeder. Ancak Aşil, karşılığında ona *kendi* sevgilisini verirse kabul edecektir. Böylece Aşil'i yeniden alevlendirir. Öfkeli Aşil, herhangi bir yazarın canlandırma zevkine eriştiği patlamaya hazır vahşi adamlar arasında en çabuk alev alanı; özellikle itibarı ve iştahı söz konusu olduğunda, savaş tarihinde en yüksek duyarlılıktaki öldürme makinesi. Ünlü Aşil, onurunun kırılmasıyla yabancılaşmış ve soğumuş bir adam. Büyük, yiğit Aşil, ki o, kızı alamayışının hakaretine duyduğu öfkenin gücüyle kendini izole eder, meydan okurcasına kendini tam da şanlı koruyucusu olduğu ve ona çok büyük bir ihtiyaç duyan toplumun dışında konumlandırır. Bir kavga o halde; genç bir kız, onun genç bedeni ve cinsel açgözlülüğün hazları üzerine, vahşi bir kavga. Orada, iyisiyle kötüsüyle, büyük kudret sahibi savaşçı bir prensin cinsel haklarına, cinsel *baysiyetine* karşı işlenen bu kusur nedeniyle Avrupa'nın büyük yaratıcı edebiyatı başlar ve işte bu yüzden, üç bin yıla yakın bir süre sonra, bugün oradan başlayacağız..."

Coleman işe alındığında Athena'nın öğretim üyeleri arasındaki bir avuç Yahudi'den biriydi ve belki de Amerika'nın herhangi bir yerinde, bir klasik eserler bölümünde ders vermesine izin verilen ilk Yahudilerdendi. Birkaç yıl önce, Athena'nın tek Yahudisi, neredeyse unutulmuş bir kısa öykü yazarı olan E. I. Lonoff'tu. Ben kendim de başı dertte olan ve hevesle bir ustanın onayını arayan, eserleri yeni basılmış bir çirak olduğum zamanlarda, burada, ona unutamadığım bir ziyarette bulunmuştum. 80'lerde ve 90'ların başında, Coleman aynı zamanda Athena'da fakülte dekanı olarak hizmet eden ilk ve tek Yahudi olmuştu. Sonra, 1995'te, kariyerini sınıflara dönerek tamamlayabilmek için dekanlıktan istifa ettikten sonra, Klasik Eserler Bölümü'nü kapsayan ve Profesör Delphine Roux tarafından yürütülen birleşik dil ve edebiyat programının himayesi altında, derslerinden iki tanesini yeniden vermeye başladı. Coleman, dekan olarak ve hırslı yeni bir rektörün tüm desteğiyle, çağdışı, ihmal edilmiş, Sleepy Hollow* benzeri bir üniversiteyi ele almış ve muhalefeti ezmekten

* Sleepy Hollow: Washington Irving'in "The Legend of Sleepy Hollow" (Uykulu Vadinin Efsanesi) adlı eserinde anlatılan üçra vadi, (ç.n.)

de geri kalmadan, öğretim üyelerinin eski tayfası arasındaki kurumuş ağaçları, erken emeklilik istemeye etkin bir biçimde teşvik edip hırs- lı, genç yardımcı profesörleri kadroya alarak ve öğretim programın- da bir devrim yaparak, okulun "beylerin çiftliği" konumuna son vermişti. Şurası muhakkak ki eğer olaysız bir biçimde, kendi isteğiyle emekli olmuş olsaydı jübilesi yapılırdı; bir Coleman Silk Konfe- rans Dizisi oluşurdu; adına bir klasik çalışmalar kürsüsü kurulurdu ve belki de yirminci yüzyılda okulun dirilişindeki önemi göz önüne alın- ırsa ölümünden sonra Beşeri İlimler Binasına, hatta üniversitenin simgesi olan Kuzey Binası'na onun adı verilirdi. Hayatının en uzun dönemini yaşamış olduğu küçük akademik dünyada, hınç duyulan, tartışılan, hatta korkulan biri olmaktan çoktan kurtulur ve bunun ye- rine, sonsuza kadar resmî olarak yüceltilirdi.

Tam zamanlı bir profesör olarak geri gelişinin ikinci döneminin ortalarındaydı ki Coleman, kendisini suçlu çıkaran, üniversiteyle bü- tün bağlarını kendi iradesiyle kesmesine neden olacak o sözü telaf- fuz etti: Athena'da ders verdiği ve idareci olduğu yıllar boyunca yüksek sesle söylediği milyonlarca söz arasında, kendisini suçlu çıkara- n o tek sözü ve onun görüşüne göre, doğrudan doğruya karısının ölümüne yol açan sözü.

Sınıf on dört öğrenciden oluşuyordu. Coleman ilk birkaç dersin başında onların adlarını öğrenmek amacıyla yoklama yapmıştı. Dö- nemin beşinci haftasında hâlâ ortalıkta görünmeyen iki isim oldu- ğundan Coleman altıncı haftada dersini, "Bu insanları tanıyor musunuz? Böyle birileri var mı yoksa bunlar hortlak* mı?" diye sorarak açtı.

O günün ilerleyen saatlerinde, iki kayıp öğrencinin, aleyhinde getirdiği ırkçılık suçlamasını yanıtlamak üzere, halefi olan yeni fa- külte dekanı tarafından çağırılınca hayrete düştü. Anlaşılan bu iki öğrenci siyahı ve orada olmadıkları halde, sınıfta yoklukları konu- sundaki soruyu sorduğu zamanki ifade tarzını derhal öğrenmişlerdi. Coleman dekana şöyle dedi: "Onların hayalî olabilecek niteliğinden söz ediyordum. Bu aşikâr değil mi? Bu iki öğrenci tek bir derse bile girmemişlerdi. Onlar hakkında bildiğim tek şey de buydu. Sözcüğü

* Hortlak: İngilizce'de hortlak anlamına gelen ve aynı zamanda siyahlar için söylenen aşağılayıcı bir terim olan "spook" karşılığında kullanılmaktadır. (ç.n.)

alışılmış ve aslî anlamında kullanıyordum: Heyula ya da hayalet anlamındaki 'hortlak'. Bu iki öğrencinin ne renk olabilecekleri hakkında hiçbir fikrim yoktu. 'Hortlak'ın bazen siyahlar için kullanılan haksız bir terim olduğunu belki elli yıl önce biliyordum ama tamamen unuttuğum. Aksi halde, öğrencilerin duyarlılıkları konusunda son derece titiz olduğumdan, o sözcüğü asla kullanmazdım. Bağlamını düşünün: Böyle birileri var mı *yoksa* bunlar hortlak mı? Irkçılık suçlaması sahte. Son derece de abes. Meslektaşlarım abes olduğunu biliyor; öğrencilerim de. Mesele, tek mesele, bu iki öğrencinin derslere gelmeyişi ve bariz ve bağışlanmaz bir biçimde, çalışmalarını ihmal edişleri. Can sıkıcı olan şey, suçlamanın sadece yanlış oluşu değil, göze batar bir biçimde yanlış oluşu." Sonra, kendini savunmak için kesinlikle yeteri kadar konuşmuş olduğundan, meseleyi kapanmış kabul ederek eve gitmek üzere yola çıktı.

Duyduğuma göre, sıradan dekanlar bile öğretim üyeleri ve üst yönetim arasındaki sahipsiz bölgede hizmet ettiklerinden, mutlaka düşman edinirlermiş. Talep edilen maaş artışlarını, gıptayla bakılan park yerlerini ya da profesörlerin hakları olduğuna inandıkları daha büyük ofisleri her zaman bahşetmezlermiş. Özellikle zayıf bölümlerde, atama ya da terfi adayları rutin olarak reddedilmiş. Bölümlerin ek öğretim pozisyonları ve sekreter desteği için verdiği dilekçeler, hemen her zaman geri çevrilirmiş; azaltılmış ders yükü ve sabahın erken saatlerine konulan derslerden muaf tutulma talepleri de öyle. Akademik konferanslar için seyahat fonları devamlı olarak esirgenirmiş v.s., v.s. Ama Coleman sıradan bir dekan olmamıştı. Defettiği kimseler ve bunu yapma biçimiyle, ortadan kaldırdıkları ve tesis ettikleriyle, işini muazzam bir dirence karşın cüretle icra edişiyile, tek tük birkaç nankörü ve tatminsizi küçük düşürmek ya da gücendirmekten fazlasını başarmıştı. Gelip onu dekanlığa atayan ve ona, "Değişiklikler yapılacak ve mutlu olmayan herkes ayrılmayı veya erken emekliliği düşünmeli" diyen o gür saçlı, yakışıklı, ateşli genç rektör Pierce Roberts'ın koruması altında, Coleman her şeyi altüst etmişti. Sekiz yıl sonra, Coleman'ın görev süresinin ortalarında, Roberts prestijli bir Büyük On* rektörlüğünü kabul ettiği zaman bu, Athena'da

* Büyük On: Amerika'nın en saygın on üniversitesi. (ç.n.)

rekor sayılabilecek bir sürede başarılımiş şeylere dayanan şöhretinin gücüyle olmuştu. Oysa bunlar, esas olarak bir fon toplayıcı olan, darbelerin hiçbirine maruz kalmayan ve Athena'dan yüceltilerek ve yalaralanmadan yoluna devam eden cazibeli rektör değil, kararlı fakülte dekanı tarafından başarılımıştı.

Daha dekan olarak atandığı ilk ayda Coleman, öğretim üyelerini konuşmak üzere yanına çağırılmıştı. Bunların arasında vilayetin, okulu kurmuş ve başlangıçta bağışlamış eski ailelerinin evlatları olan ve aslında paraya ihtiyaçları olmadığı halde maaşlarını memnuniyetle kabul eden birkaç kıdemli profesör de vardı. Her birine akademik özgeçmişini getirmesi için önceden talimat verilmişti ve eğer birisi, fazla yüce olduğunu düşündüğü için bunu getirmeyecek olursa diye Coleman, bir kopyasını önünde, masasında bulunduruyordu. Bir saat boyunca, bazen daha da uzun süre, onları orada tutuyordu, ta ki Athena'da işlerin nihayet değişmiş olduğunu son derece ikna edici bir biçimde belirttikten sonra, onları terletmeye başlayınca kadar. Görüşmeyi, özgeçmişin sayfalarını karıştırıp "Son on bir yıldır, tam olarak ne yaptınız?" diye sorarak başlatmak konusunda da tereddüt etmiyordu. Ona, öğretim üyelerinin ezici bir bölümünün yaptığı gibi, düzenli olarak *Athena Notları*'nda makaleler yayımladıklarını söylediklerinde, yeryüzünde üniversite kütüphanesinden başka hiçbir yerdeki kataloglarda adı geçmeyen, gri karton ciltli, teksir edilmiş üç aylık dergide "yayımlanmak" üzere her birinin senede bir, eskiden kalma bir doktora tezinden derlediği filolojik, bibliyografik ya da arkeolojik bilimsel kırıntıları duymaktan bıkip, "Başka bir deyişle, siz buradakiler kendi çöpünüzü dönüştürüp duruyorsunuz" diyerek Athena'nın nezaket kodunu bozmaya cüret ettiği rivayet edilirdi. O zaman küçük başışı vericisine, yani editörün kayınpederine iade ederek *Athena Notları*'nı kapatmakla kalmadı, erken emekliliği teşvik etmek için, kurumuş ağaçların en kurularını, son yirmi, otuz yıldır ezberden vermekte oldukları derslerden alıp birinci sınıf İngilizce ve Tarihe Genel Bakış derslerine ve yazın son sıcak günlerinde düzenlenen, yeni birinci sınıf alıştırma programına verdi. Yanlış adlandırılmış Yılın Bilim Adamı Ödülü'nü kaldırarak bin doları başka yere tahsis etti. Üniversite tarihinde ilk kez insanların ücretli